

Myten om den fria rörligheten

Utvecklingen av EU:s migrationspolitik är både kaosartad och logisk, på så vis att den har drivits av ekonomiska intressen till en punkt där människor dör i Medelhavet. Det förklarar Peo Hansen, biträdande professor i statsvetenskap vid REMESO, Linköpings universitet, i en intervju med *Europa Europas* Anneli Cernelid.

– EU-kommissionen vill inte kalla den fria rörligheten inom unionen för migrationspolitik, men det är ju just vad det är. Och viljan att ha migration utan restriktioner inom EU har fått stora konsekvenser för migrationspolitiken gentemot människor utanför EU – inte minst för människor på flykt – säger forskaren Peo Hansen som har skrivit flera böcker om hur det migrationspolitiska samarbetet inom EU växt fram.

För att EU:s medlemsländer skulle gå med på att ge upp kontrollen över nationsgränserna, vilket var en förutsättning för den fria rörligheten för varor, tjänster, kapital och arbetskraft inom unionen, krävde regeringarna att de yttre gränserna skulle befästas.

– Den frihet EU talar om är alltså högst selektiv, en sanning med modifiering. Utvecklingen av EU:s migrationspolitik är både kaosartad och logisk. Kaosartad på grund av den katastrofala utveckling där människor dör i Medelhavet, men logisk för att det inte skett hux flux; utvecklingen följer de starka politiska och ekonomiska intressenas logik, säger Peo Hansen.

Egentligen handlade stora delar av EU-samarbetet från början om just migration, om att uppmuntra en vad som ansågs vara ekonomiskt gynnsam migration för arbetskraft inom unionen. Italien tyckte sig ha ett befolkningsöverskott som regeringen där ville bli av med. Samtidigt var andra EU-länder, såsom Västtyskland, i stort behov av invandrad arbetskraft från slutet av 1950-talet och framåt, enligt Peo Hansen som studerat dokument från tiden.

– Från 1960-talet och framåt växte därför ett slags tudelat migrations-system fram i EU: ett för EU-invandrarna med fri rörlighet och alla de rättigheter som följde med denna samt ett annat och mycket mindre fördelaktigt för invandrarna från länder utanför EU, säger Peo Hansen.

Sedan 80-talet har EU-kommissionen alltid pratat om mobilitet, medborgarskap och fri rörlighet när det handlar om migration inom EU eftersom migration och migranter sedan dess har kommit att betraktas som något väldigt negativt inom unionen. Som exempel nämner Peo Hansen

den svenska EU-kommissionären Cecilia Malmströms upprörda känslor kring termen ”EU-migranter”.

– Cecilia Malmström och hela EU-kommissionen har flera gånger sagt att det inte finns något som heter ”EU-migranter”, eftersom det ska vara fri rörlighet för ”EU-medborgare” inom EU. Då Malmström är satt att försvara den fria rörligheten måste hon säga detta. Termerna migrant och migration har ju EU under lång tid självt definierat i negativa ordalag, som något som unionen måste förse med hårda restriktioner för att försvara samarbetet med den inre marknaden, säger Peo Hansen. Dock gäller ropen på inskränkningar inte all fri rörlighet.

– När 10 000-tals rumänska läkare utvandrar till Tyskland, Frankrike, Storbritannien och Sverige, dyrt utbildade för rumänska skattepengar, kallas det mobilitet och fri rörlighet. Men när fattiga människor från Rumänien kommer till samma länder kallas de EU-migranter och bidragsturer och det börjar genast höjas röster om nya regler för att hindra dem från att komma, säger Peo Hansen.

Viljan till ett system som ska säkra fri migration för medborgarna inom EU och säkra den inre marknaden i unionen vilar på uppfattningen att det bara är möjligt om alla andra människor kontrolleras och åläggs restriktioner. Asylpolitiken har därför blivit ett område där unionen kommit väldigt långt i överstatligheten, något som började med Schengensamarbetet och Dublinkonventionen (som sedan blev förordningen) och som blev definitivt genom Amsterdamfördraget 2009. Det har lett till vad Peo Hansen beskriver som ”minsta gemensamma nämnarens lösningar”.

– Om man har en politisk dynamik där det enda man är överens om är att alla medlemsländer vill ha så få asylsökande som möjligt, då kan man räkna ut hur politiken kommer se ut – alltså en politik som försöker hålla människor ute. Men det här är också konsekvensen av ett system. Samtidigt som militariseringen av gränserna ökar, så har EU en arbetsmarknad som delvis är helt beroende av papperslösa som arbetskraft, säger Peo Hansen.

Ett annat exempel som synliggör de ekonomiska drivkrafterna bakom migrationspolitiken är beslutet om så kallad cirkulär migration, eller EU-direktivet om säsongarbete, som innebär att människor i framtiden ska tillåtas komma till EU ett par månader om året för att arbeta och sedan måste lämna unionen igen.

– Direktivet har uttryckligen skapats för att några ska utföra jobb som är så oattraktiva och lågbetalda att inga EU-medborgare tros vilja ha dem. Hela idén är att skapa arbetsmarknader inom EU som bara befolkas av fattiga människor från länder utanför EU, säger Peo Hansen. x

Schengen

Schengensamarbetet bygger på Schengenavtalet som slöts 1985 mellan Belgien, Frankrike, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland. Målet med avtalet var att stater som skrivit under skulle avskaffa inbördes gränser för att öka rörligheten inom dessa stater. De inre gränskontrollerna har dock inte avskaffats, gränsbevakningen har bara bytt form till projekt som exempelvis svenska REVA eller Xenius Zeus i Grekland, där polis genom rasprofilering utför ID-kontroller på stan i jakten på människor som saknar uppehållstillstånd.

När Schengen trädde i kraft fullt ut 1995, förstärktes istället EU:s gemensamma yttre gränser. Samtidigt trappades samarbetet mellan de olika staternas polismyndig-

heter och rättsväsenden upp och reglerna för visum, asylrätt och gränskontroll vid den gemensamma yttre gränsen blev samma i alla medlemsstater. Ett särskilt informationssystem, SIS, infördes med en databas som Schengenländerna kan använda för att utbyta data om bestämda grupper av människor och föremål.

Schengen integrerades i EU:s rättsliga ram genom Amsterdamfördraget 1997. Idag ingår nästan alla EU:s medlemsstater i Schengenområdet, men inte alla – till exempel Storbritannien har valt att stå utanför samarbetet och tillämpar bara vissa delar av regelverket. Samtidigt inkluderar Schengen även Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz, som inte är med i EU.

Europa Europa!

Men Europa!

**Hur tänkte
du nu Europa?**